

Έλον Μασκ: Ο «Πρώτος Φίλος» του Προέδρου Τραμπ

Τι σηματοδοτεί η είσοδος στην πολιτική του πλουσιότερου ανθρώπου στον πλανήτη

Άρθρο Γνώμης

Ιανουάριος 2025
Αρ.2

Εικόνα εξωφύλλου: Πηγή NEWS24/7 (AP Photo/Alex Brandon)

Copyright © 2025 | All Rights Reserved

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Διεύθυνση: Ανδρέα Ζάκου, Γρ.301, 2404 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος.

Τηλέφωνο: +357 22 664470 ■ Email: info@ispd.org.cy ■ www.ispd.org.cy

Το Ινστιτούτο προάγει τον ελεύθερο και ανοιχτό δημόσιο διάλογο που εδράζεται στον ορθολογισμό και στην επιστημονική τεκμηρίωση. Οι απόψεις που εκφράζονται σε δημοσιεύσεις του Ινστιτούτου εκφράζουν αποκλειστικά τον/την συγγραφέα ή τους συγγραφείς και δεν αντανακλούν απαραίτητα τις απόψεις του Ινστιτούτου.

Άννα Κουκκίδη – Προκοπίου

Περί του συγγραφέα

Η Άννα Κουκκίδη-Προκοπίου είναι η Πρόεδρος της δεξαμενής σκέψης Πολιτεία. Διετέλεσε Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ως εμπειρογνώμονας σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, εσωτερικής ασφάλειας και ενσωμάτωσης φύλου, έχει συνεργαστεί, μεταξύ άλλων, με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Συμβούλιο της Ευρώπης, την Παγκόσμια Τράπεζα, την Ένωση για τη Μεσόγειο και τον ΟΑΣΕ. Έχει, επίσης, ασχοληθεί εκτεταμένα με τις διαπραγματεύσεις και το κυπριακό πρόβλημα μέσω της συνεργασίας της με τα Ηνωμένα Έθνη και το International Crisis Group.

Έλον Μασκ: Ο «Πρώτος Φίλος» του Προέδρου Τραμπ

Τι σηματοδοτεί η είσοδος στην πολιτική του πλουσιότερου ανθρώπου στον πλανήτη

Κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας του Ντόναλτ Τραμπ, κατά μήκος και πλάτος των Ηνωμένων Πολιτειών, μόνιμα καρφωμένοι στο πλάι του δεν βρίσκονταν μόνο τα μέλη της οικογένειας του ή η σπανίως εμφανιζόμενη μέλλουσα Πρώτη Κυρία της χώρας αλλά κι ο φιλόδοξος μελλοντικός Πρώτος Φίλος (First Friend) του Πρώτου Πολίτη (First Citizen) των ΗΠΑ. Όταν δε μαθεύτηκε ότι ο πλουσιότερος άνθρωπος του πλανήτη μας, Έλον Μασκ, ο οποίος μέχρι πρότινος παραδέχτηκε ότι έδινε τη ψήφο του στους Δημοκρατικούς, στηρίζοντας μάλιστα τον πρόεδρο Μπάιντεν το 2020, ξόδεψε γύρω στα 270 εκατομμύρια δολάρια για την επανεκλογή του απολωλότες προβάτου της αμερικανικής πολιτικής σκηνής, το ερώτημα ήταν βέβαια γιατί.

Η απάντηση δεν άργησε να έρθει. Ο πολλαπλασιασμός της αξίας της μετοχής της εταιρείας Τέσλα, ιδιοκτησίας του Μασκ, αμέσως μετά την επανεκλογή του Τραμπ, αντανakλούσε, δίχως άλλο, την πεποίθηση των επενδυτών ανά το παγκόσμιο για τον σημαντικό ρόλο του ιδιοκτήτη στη νέα διακυβέρνηση της μεγαλύτερης και σημαντικότερης οικονομίας στο διεθνές στερέωμα. Ενός ρόλου που αφενός στηρίζεται στην ανάληψη των ηνίων του DOGE (Department of Government Efficiency). Ενός τμήματος με σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της κυβερνητικής μηχανής, μέσω της αποκοπής του 'λίπους' που πιθανόν να υπάρχει και άρα της εφαρμογής, τουλάχιστον επιφανειακά κι επικοινωνιακά, μιας οικονομικής πολιτικής που στηρίζει όσο λιγότερο γίνεται την κυβερνητική παρέμβαση στην ελεύθερη οικονομία της αγοράς, μακριά από περιορισμούς, κανόνες και έλεγχο που οι τεχνοκράτες της ομοσπονδιακής κυβέρνησης ασκούν. Αφετέρου, στην πιθανότητα ακόμη πιο αυξημένης οικονομικής και άλλης στήριξης στα μεγαλεπήβολα επιχειρηματικά σχέδια του Μασκ από το κράτος, όπως ακριβώς συνέβαινε βέβαια και στο παρελθόν, μέσω γενναιόδωρων κυβερνητικών επιδοτήσεων που λάμβαναν. Το 2015, η εφημερίδα Los Angeles Times, είχε αποκαλύψει σε εκτενές ρεπορτάζ της, παραδείγματος χάριν, ότι οι εταιρείες του

Ο πολλαπλασιασμός της αξίας της μετοχής της εταιρείας Τέσλα, αμέσως μετά την επανεκλογή του Τραμπ, αντανakλούσε, δίχως άλλο, την πεποίθηση των επενδυτών για τον σημαντικό ρόλο του ιδιοκτήτη στη νέα διακυβέρνηση της μεγαλύτερης και σημαντικότερης οικονομίας.

Μασκ είχαν λάβει μέχρι τότε κυβερνητική επιδότηση ύψους 4.9 δισεκατομμυρίων δολαρίων, που χωρίς αυτή δύσκολα θα δημιουργούνταν ή θα επιβίωναν.

● Η σύγκρουση συμφέροντος γίνεται ακόμη μεγαλύτερη όταν αναλογιστεί κανείς ότι ο Μασκ θα εποπτεύει ουσιαστικά τεχνοκράτες με τους οποίους είχε συγκρουστεί έντονα στο παρελθόν, χωρίς να προϋπάρχει δημοκρατική θεσμοθέτηση και διαφάνεια που να διέπει πράξεις και αποφάσεις που πιθανόν να στραφούν εναντίον τους.

Το οξύμωρο της υπόθεσης δεν βασίζεται μόνο στην αντίθεση των εξαγγελιών για λιγότερο κράτος από ένα επιχειρηματία που ήταν κατά κόρον οικονομικά ευνοούμενος από τον παρεμβατισμό που υποτίθεται απεχθάνεται. Η σύγκρουση συμφέροντος γίνεται ακόμη μεγαλύτερη όταν αναλογιστεί κανείς ότι ο Μασκ θα εποπτεύει ουσιαστικά τεχνοκράτες με τους οποίους είχε συγκρουστεί έντονα στο παρελθόν, χωρίς να προϋπάρχει δημοκρατική θεσμοθέτηση και διαφάνεια που να διέπει πράξεις και αποφάσεις που πιθανόν να στραφούν εναντίον τους. Κάτι που οι πολλές αγωγές που έχει ήδη δεχτεί το DOGE από ομάδες μη-κυβερνητικών οργανώσεων καταγγέλλουν ως ανάρμοστο και εξώφθαλμα εξωθεσμικό και που πρέπει να κριθεί στο δικαστήριο. Ο στόχος του Μασκ για περικοπές 2 τρισεκατομμυρίων δολαρίων από τον κυβερνητικό προϋπολογισμό φαντάζει να μην παράλογος και μάλλον ανέφικτος αλλά η ουσία της νομιμοποίησης των πράξεων του παραμένει.

Η αποχώρηση ήδη δυο σημαντικών στελεχών του DOGE μέσα στις πρώτες λίγες μέρες της νέας διακυβέρνησης, δη του Vivek Ramaswamy (γνωστού πολιτικού και επιχειρηματία αλλά και στενού από ότι φαίνεται συνεργάτη του αντιπροέδρου JD Vance) που θα ηγείτο μαζί με τον Μασκ του νέου τμήματος, καθώς και του εγνωσμένου κύρους νομικού William McGinley, ο οποίος διετέλεσε Γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου του Τραμπ κατά τη διάρκεια της πρώτης του προεδρικής θητείας, αποτελούν δείγματα γραφής για το ανεξέλεγκτο της υπόθεσης, το οποίο φαίνεται να πολλαπλασιάζεται με γεωμετρική πρόοδο. Ανησυχία προκαλούν, επίσης, δημόσιες δηλώσεις του Μασκ που έρχονται σε αντιπαράθεση με θέσεις και εξαγγελίες της νέας κυβέρνησης (βλ. το πρότζεκτ τεχνητής νοημοσύνης Stargate από μεγιστάνες της τεχνολογίας τους οποίους ο Μασκ αντιπαθεί) και τις οποίες προς το παρόν ο Τραμπ προσπαθεί να δικαιολογήσει. Τελικά, ποιος κυβερνά;

Στη σύγχρονη θεωρία των διεθνών σχέσεων και των πολιτικών επιστημών, πολλές είναι οι αναφορές στους non-state actors, τους μη-κυβερνητικούς δρώντες, που

καταφέρνουν να έχουν λόγο και ρόλο στο διεθνές και στο πολιτικό γίνεσθαι γενικότερα, ειδικά σε μια νέα, παγκοσμιοποιημένη ανθρωπότητα. Θα μπορούσαμε με ευκολία να υποδείξουμε τον ρόλο των τρομοκρατικών οργανώσεων, που πολλές φορές δεν γνωρίζουν ούτε αναγνωρίζουν κρατικά σύνορα, τον ρόλο των λόμπυ και

Η περίπτωση Μασκ αποτελεί πρωτοτυπία και δημιουργεί ένα καινούργιο προηγούμενο, όπου ένας και μόνος ιδιώτης έχει κυριολεκτικά αλώσει εκ των έσω το ισχυρότερο κράτος στον κόσμο.

των πολυεθνικών εταιρειών όπως είναι οι ενεργειακοί κολοσσοί, τον ρόλο των διεθνών οργανισμών όπως τα Ηνωμένα Έθνη και των μη κυβερνητικών οργανώσεων όπως λόγου χάριν η Greenpeace. Οι μη κυβερνητικοί δρώντες προσπαθούν να επηρεάσουν ή ακόμη και να καταλύσουν το κράτος, με ειρηνικά ή και μη μέσα. Δρουν σε συνέργεια ή σε αντιπαράθεση με τους κυβερνητικούς θεσμούς. Και παρότι μπορούν παρασκηνιακά να επηρεάσουν άτομα μέσα σε αυτούς, η περίπτωση Μασκ αποτελεί

πρωτοτυπία και δημιουργεί ένα καινούργιο προηγούμενο, όπου ένας και μόνος ιδιώτης έχει κυριολεκτικά αλώσει εκ των έσω το ισχυρότερο κράτος στον κόσμο, δημιουργώντας μια δυναμική ανατροπής και απαξίωσης των θεσμών του ως άλλος Δούρειος Ίππος. Κάτι που ίσως ακόμη δεν προβληματίζει τον σημαντικότερο κρατικό θεσμό, δηλαδή τον ίδιο τον Πρόεδρο, τον ίδιο τον Ντόναλντ Τραμπ. Αλλά κάτι που απaráβατα θα βρει μπροστά του κάποια στιγμή στο μέλλον. Όταν η συνεισφορά όλων των υπόλοιπων θεσμών μηδενίζεται και απαξιώνεται, γιατί όχι κι ο θεσμός του Προέδρου;

Ταυτόχρονα, ο Μασκ συμπεριφέρεται ως ο νέος ηγεμόνας της ανθρωπότητας χωρίς να προσποιείται την ανάγκη οποιασδήποτε μορφής δημοκρατικής νομιμοποίησης για τις πράξεις και τις απόψεις του. Η δύναμη του είναι τα λεφτά του, τα οποία πιστεύει πως του εξασφαλίζουν ασυλία για κάθε του αβαρία, όχι μόνο στις ΗΠΑ αλλά και σε ολόκληρο τον πλανήτη μας. Χαιρετά ναζιστικά και στηρίζει ένα νεοναζιστικό κόμμα στην ίδια την Γερμανία χωρίς ιστορική επίγνωση των πράξεων του και χωρίς συνέπειες. Απαξιώνει τον Βρετανό πρωθυπουργό, απαιτεί την παραίτηση του και την εξαγγελία νέων εκλογών, παρά τη στήριξη που παρέχεται δημόσια στον Στάρμερ από την νέα κυβέρνηση Τραμπ. Στηρίζει και μετά δεν διστάζει να ρίξει στην πυρά τον συντηρητικό αντιευρωπαϊστή Βρετανό πολιτικό Φαράτζ, παρότι ο νέος Πρόεδρος τον προσκαλεί, ανάμεσα σε ομολογουμένως λίγους, στην ορκωμοσία του. Τα παραδείγματα είναι πολλά κι απροκάλυπτα ωμά.

Αποτελούν όμως αναπόσπαστα μέρη ενός παράλληλου διαδικτυακού σύμπαντος που ελέγχεται μέσω αλγορίθμων και που πολλές φορές δημιουργεί μια νέα πραγματικότητα, που επιβάλλεται και πολλαπλασιάζεται μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας Χ (πρώην Τουίτερ), της οποίας ο Μασκ από το 2022 αποτελεί τον απόλυτο άρχοντα.

Οι υπερβολές, οι θεωρίες συνωμοσίας, το trolling και το bullying της αντίθετης άποψης, δεν αποτελούν κακόγουστο τρόπο συμπεριφοράς που μπορούμε απλώς να περιγελούμε, προσπερνώντας το. Η κανονικοποίηση τους αποτελεί, δυστυχώς, αναπόσπαστο μέρος ενός νέου πολιτικού πολιτισμού.

Μια νέα μορφή ήπιας ισχύος, η οποία όμως αποτελεί ρεύμα μετασχηματισμού των κοινωνικών τάσεων που παρατηρούμε κι όχι μόνο απότοκο του, συμπαρασύροντας και τα άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (βλ. πρόσφατη μεταστροφή Facebook) σε παρόμοιες ατραπούς μιας υποτιθέμενης ελευθερίας του λόγου και της σκέψης, όπου anything goes, ακόμα και τα ψέματα. Οι υπερβολές, οι θεωρίες συνωμοσίας, το trolling και το bullying της αντίθετης άποψης, δεν αποτελούν κακόγουστο τρόπο συμπεριφοράς που μπορούμε απλώς να περιγελούμε, προσπερνώντας το. Η κανονικοποίηση τους αποτελεί, δυστυχώς, αναπόσπαστο μέρος ενός νέου πολιτικού πολιτισμού που άρχισε όχι μόνο να μας περικυκλώνει αλλά και να μας πνίγει, να στήνει ακόμη κι εκλογικές διαδικασίες, παρακολουθώντας και καταγράφοντας τα δεδομένα, την κάθε κίνηση και σκέψη μας (βλ. σκάνδαλο Cambridge Analytica, εκλογές που τελικά ακυρώθηκαν στην Ρουμανία κτλ.). Ίσως η δυστοπία ενός Big Brother να μην είναι τόσο μακριά.

Επιστρέφοντας στον Μασκ, η οικονομική επιφάνεια και συσσώρευση του πλούτου που δημιουργήθηκε δια μέσω των επιχειρήσεων του επέτρεψε να εξαγοράσει τη διαδικτυακή πλατφόρμα του Τουίτερ που τον έκανε γνωστό σε ένα παγκόσμιο ακροατήριο και του επέτρεψε να παγκοσμιοποιήσει την ατζέντα του.

Το Τουίτερ έδρασε ως πολλαπλασιαστής και υποστηρικτής των θέσεων του προεδρικού υποψήφιου, καθώς και των αναρτήσεων του Μασκ, σε σημείο που δημιουργήθηκαν εύλογα ερωτήματα για απροκάλυπτη παρέμβαση στον αλγόριθμο του και δη στις αναρτήσεις που εμφανίζονταν με περισσή ευκολία και συχνότητα στο feed του μέσου χρήστη της πλατφόρμας.

Του επέτρεψε, επίσης, να παραθέσει και να προωθήσει τις θέσεις του ανεξέλεγκτα, ταυτόχρονα επαναφέροντας και δραστηριοποιώντας τον λογαριασμό του Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος είχε αποκλειστεί μετά την απόπειρα πραξικοπήματος που φαίνεται να ενορχήστρωσε στις 6 Ιανουαρίου 2020. Το Τουίτερ έδρασε ως πολλαπλασιαστής και υποστηρικτής των θέσεων του προεδρικού υποψήφιου, καθώς και των αναρτήσεων του Μασκ, σε σημείο που δημιουργήθηκαν εύλογα ερωτήματα για αποκάλυπτη παρέμβαση στον αλγόριθμο του και δη στις αναρτήσεις που εμφανίζονταν με περισσή ευκοία και συχνότητα στο feed του μέσου χρήστη της πλατφόρμας. Έρευνα του πανεπιστημίου του Queensland παραπέμπει ακριβώς σε αυτό, με αποδεικτικά στοιχεία και στατιστικά. Με βάση την έρευνα, εκκρεμεί σήμερα ερώτημα ευρωβουλευτών στο Ευρωκοινοβούλιο για το συγκεκριμένο ζήτημα.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα πιο πάνω, η δεύτερη θητεία Τραμπ δεν μπορεί να κατηγοριοποιηθεί ως παρένθεση στην αμερικανική ιστορία, ως σύμπτωση, ως εκλογή βάση συγκυριών αλλά ως συνειδητή επιλογή κι απόφαση συγκεκριμένων δρώντων, μεταξύ αυτών κι ο Μασκ, να τον αναδείξουν στην εξουσία, με όποια μέσα είχαν στη διάθεση τους. Πιθανόν χειραγωγώντας την κοινή γνώμη και τον μέσο ψηφοφόρο, πολλαπλασιάζοντας τον φόβο της επικράτησης του αντίπαλου δέους αλλά και την ελπίδα που θα έφερνε η εκλογή Τραμπ. Η σαρωτική νίκη του Ντόναλντ Τραμπ σε επίπεδο εκλογικού σώματος, εκλεκτόρων και νομοθετικών σωμάτων υποδεικνύει ότι κυβερνά με λαϊκή εντολή. Ο έλεγχος εκτελεστικής, νομοθετικής και μάλλον και δικαστικής εξουσίας (βλ. διορισμούς στο Ανώτατο Δικαστήριο) αφαιρούν τα checks and balances που θα μπορούσαν να περιορίσουν τον τυφώνα Τραμπ. Κατ'ακρίβειαν, περιβάλλουν τον νέο πρόεδρο με σημαντικές, ακόμη κι απεριόριστες σε κάποια σημεία, εξουσίες. Κι επιτρέπουν μεγάλη επιρροή στα άτομα που περιβάλλουν τον πρόεδρο, όπως ο Μασκ, τα οποία μπορεί να έχουν συγκεκριμένες προσωπικές οικονομικές και πολιτικές επιδιώξεις. Ο Έλον Μασκ είναι ο μετανάστης που εκμεταλλεύτηκε όλα τα εργαλεία που του παρείχε απλόχερα το αμερικανικό κράτος για να καταστεί σήμερα κατά κάποιο τρόπο η νέμεση του. Αναμένεται συνέχεια.